

szeecesszió néven ismert mozgalom alakult ki belőle, torzképe lett az angol elindulásnak. A brüsszeli, párizsi és egyéb lakásokban, amelyekre oly büszkék voltak Van de Velde és társai, csupa szeszélyes vonal és kicsavarodott szerkezet ijesztgette a kényelem barátait. Egy jó kényelmes angol fotójobban biztosította a pihennivágyó ember kényelmét bármely forradalmasított bútornál.

Az ilyen elgaloppozások után azonban valahányszor szükségét érezték a lakások fejlődésében a felgyógyulásnak, a tiszta levegőnek, szerenesére mindig a józan, egyszerű és kényelmes angol bútorok szolgáltatták a példát. A németeknél, ahol az úgynevezett szeecessziós divatot talán a legmesszebbmenő konzekvenciáig fejlesztették, Muthesius, Troost és társaik voltak azok, akik visszatértek az angol „home“ egészségesebb taja-lára. Sajnos, ezek az egyszerű elvek minduntalan elsorvadnak a kontinens jelszavakkal telített légkörében, a folyton felújuló formalizmusban. A mester-ségbeli tudás, az anyag és technikájának pontos ismerete bizony legtöbbször az iparművészeti virtuó-zságnak áldozatai. A szeecessziós idők túlzott, de legjellemzőbb kritikája a „Simplicissimus“, című lapban hangzott el, mikor egynéhány széket ábrá-zolt és alája írja: egy szék, melyet X nevű művész „megálmodott“, egy szék, melyet Y nevű művész „átélt“ és végül egy szék, melyet egy Lemke nevű asztalos készített, amelyen ülni is lehet.

Sohasem szabad (még az angol hagyományok tiszteletéből sem) merev dogmát kifejleszteni. Mindig a lényegét, az okos és praktikus szerkezet törvényeit, a használhatóság, a célszerűség gyakorlati elveit kell a lakásban, a bútorban alkalmazni.

Minden mozgalomban van valami szuggesztív hatás, mely természetesen a fiatal nemzedékre

gyakorol ellenállhatatlan erőt. Nem lehet azonban a természetesen és okszerűen fejlődött, nem holmi ötletből származott régi bútorformákat a „minden-áron újat“ elvéért a fejük tetejére állítani. Viszont nem szabad sohasem elsiklani egy mozgalom hullámverése felett egyszerű kézlegyintéssel. Minden mozgalom hoz valamit, ami érték marad. A szeecessziós mozgalom a modern lakásban realizálta azt, hogy az egyes művészeti ágak a régebbi korok mintájára ismét összedolgoztak. Nálunk a „KÉVE“ művészegyesület igyekezett annakidején az inter-iőrös kiállításain a „Gesamtkunst“-nak ezt a szép palántáját fejleszteni, amikor képző- és iparművészetet együttesen állított ki.

Az előbb ismertetett angol bútor kényelemelve, azt hiszem, dacosan állja az idők próbáját. Az új tárgyilagosság, mely csak a címében domborítja ki jobban a célszerűség gondolatát és sajnos, kevésbé az alkotásaiban, nagyon sok esetben ugyancsak formalizmusba fulladt. Itt is úgy tetszik, hogy az egyes jelszavak és azok hű követése fontosabb, mint maga a kiindulópont, a tárgyilagosság. A ma divatos kizárólagos vízszintes tagozás szintén ilyen merevítő dogma, melyre az elfogult építész, bútortervező egyaránt esküszik s közben megesik, hogy megfélekedzik a tényleges célszerűségi követelményekről, a ma emberének szükségleteiről. A mai korszellemnek egy érdekes kilengése az is, hogy oly művészi álmokképek jelennek meg a rajzasztalon, a terveken, amelyek egy jövő nemzedék életének szükségleteihez akarnak már igazodni, csak éppen a jelen polgári élet valóságai hiányoznak a zseniális elgondolásokból.

Ezért tartjuk mi a józan fejlődést a haladásban zsinórmértéknek. Az ember helyesen értelmezett kényelme, a derűs, szép és meleg otthon: ez az igazi cél, a népjólét igazi álma.

A MAGYAROS IRÁNY ÚTJAI

Írta: SZABLYA JÁNOS, az O. M. Iparművészeti Társulat ügyvezető alelnöke

Ha a huszadik század első harmadának nagy katasztrófáját meg akarjuk érteni, akkor alapjában véve az 1790-es esztendőben kitört francia forradalomig kell visszamennünk.

Ennek a forradalomnak egyik legsajátosabb és legsajnálatosabb kísérőjelensége az volt, hogy mindent pusztítani igyekezett, ami az előző évszázadokban, évezredekben hagyomány és ennek keretében értékes kincs volt az európai kontinensen lakó emberek szemében.

Valóban érdekes, ha az ember 145 esztendő távlatából figyeli az eseményeket, hogy a forradalmi eszmék — amelyekben természetesen volt jó elem és sok-sok idealizmus is — a közel másfélévszázados „fejlődés“ után, korlátlan terjedésük következtében, milyen nagy torzulást idéztek elő az állami, társadalmi, gazdasági és kulturális életben.

A XIX. század telítve van a folytonos forradalmakra való törekvéssel és a kontinens történetében kevés időszakot ismerünk, amely a szétesésnek, az

élet diszharmonijának olyan megdöbbentő képét tudná adni, mint a XX. század első harmada.

Ebben a feneketlen politikai és társadalmi zűrzavarban azonban mindinkább közóhajtá válik a rendezettebb, nyugodtabb idők eljövetele, amely az évezredek által szentesített szigorú kritikai biztosítékok kifogástalan működését tartja az igazi fejlődés legfőbb zálogának.

A kozmopolitikus irány nálunk Magyarországon sem várthat sokáig magára. Amidőn 1790-ben Budán az országgyűlés összeül, a királyi hatalmat a francia forradalom mintájára igyekeznek szűkebb határok közé szorítani. A mozgalom — mondja Szekfű Gyula — „a nemzeti fellángolásnak tüzeben ment végbe, mely utólag görögtűznek bizonyult“.

„Görögtűz!“ Mennyi bajt, mennyi szenvedést jelentett már ez a szó a magyarságnak. Milyen nagy szerepet játszik ez a fogalom az 1848-as és az

1849-es esztendő eseményeiben és hányszor ismétlődött meg napjainkig.

Mintha ebben a mi országunkban örökké csak két szélsőséges tábor küzdene egymással. Azok, akik semmiféle fejlődésről nem akarnak tudomást venni és olyanok, akik a nyugat hozzánk áramló új gondolatait kritika nélkül veszik át és ezeknek azonnali megvalósítását lázas türelmetlenséggel követelik.

E két szélsőség között vergődünk természetesen kulturális téren is. Nagy művészeink nagy egyéni sikereket aratnak kiváló tehetségükkel, de munkásságuk nyomán nem tudott még kialakulni olyan átfogó, egyetemes magyar szellemű irányzat, amely minden viszonylatban meggyőzné a hozzánk jövő idegent arról, hogy a mi életünk külső megjelenési formái építészetben, festőművészetben, szobrászatban és iparművészetben nem külső elemekre támaszkodnak, hanem azok alapja és formaképzése magyar talajból fakad.

Hogy ez eddig nem alakulhatott ki megfelelő formában, az természetesen nemcsak a magyar kulturális élet tényezőinek a hibája. Hogy valamely nemzet kulturális élete miként alakul, abba döntően szólnak bele egyrészt a politikai, másrészt a gazdasági viszonyok.

De a politikai és gazdasági viszonyok váltakozó alakulásának ellenére is meg kell találnunk az állandó és fokozatos fejlődés vonalát: a tiszta, a magyaros szellemiség erejének érvényesülését.

E tekintetben hatalmas és szép feladat vár művészeti irodalmunkra és különösen a magyar kritikára. Ne féljünk attól a vádtól, hogy nem

vagyunk modernek, hanem igyekezzünk megtalálni annak a sajátos magyar kifejezőmódnak a titkát, amellyel az idegenek szemében örökké érdekesek, mindig modernek tudunk maradni.

Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat ötvenesztendő jubileuma jó alkalom arra, hogy a fennvázolt elvek szükségességét hangoztassam. E téren hazánkban ez a társulat rendelkezik a legszebb hagyományokkal. A Magyar Iparművészet jubileumi száma meggyőző bizonyosságot szolgáltat ennek az állításnak a helyességéről.

Ez az érdekes szám két irányban nyújthat okulást. Először is, hogy ezen a téren a legjobb szándékok mellett is a megoldások nem mindig szerencsések, ha a művész munkásságában a spekulatív törekvések elnyomják az őszinte megértésnek és az őszinte kifejezésnek a lehetőségét. Másrészt megmutatkozik, hogy a magyar iparművészek munkásságuk jövő kereteit a legbiztosabban úgy tudják megállapítani, ha pontosan ismerik a magyar multat, abból csak a jót tartják meg és gondosan olvasztják össze a magyar multat a jelen legszebb, legjobb külföldi eredményeivel. Műveik szerkezete legyen mindig egészséges, arányaikban maradjanak szépek és azok alapjában véve mindig a legsajátosabb magyar szellem bélyegét hordozzák.

A feladat nem könnyű. De az a magyar nemzeték, amely ezt a feladatot végleg megoldja, biztos lehet benne, hogy jutalmul az idegen nemzetek tiszteletét és a magyar nemzet háláját fogja a maga számára biztosítani.

EGYHÁZMŰVÉSZETI MOZGALMAK

Írta: DR. SZÖNYI OTTÓ

Az egyházművészetnek, vagyis elsősorban a templom építését és felszerelését gondozó művészetnek gyakorlata megszakítatlan vonalban, szerves fejlődési menetben, különféle történeti stílusok változatai között, az egyetemes egyházban az üldözések alól való felszabadulás kora, tehát a IV. század óta és a magyarországi egyházban Szent István kora óta a XIX. század elejéig tartott. Ebben a hosszú útban, melynek két oldala ragyogó alkotásokkal van kirakva, hol a világi művészet volt a kölesönadó fél, hol az egyház szabott a maga művészetével irányt a profán művészetnek. Ez utóbbi időszak tovább tartott, mint az előbbi. Oka, hogy amint az egyházi művészet létfeltételeinek teljes tudatára emelkedett, szorosan ragaszkodott a saját eszmei forrásaihoz s ezek között a legfontosabbhoz: a liturgiához. Csak így lehetett egyszerű, erős művészetté, amely különlegességükben határozott formákat termelt. A vallás szeretete és a liturgia ismerete kapcsolta a művészt gyengéd, egyéniségét nem korlátozó, hanem egy hatalmas gondolatvilág minden szépségét képzelete köré fonó kötelékekkel az egyházhoz. Amíg ezek megvoltak,

az egyház sorsdöntő viszontagságai sem gátolhatták meg a viszonyokhoz ugyan alkalmazkodó, de a lényegét híven megőrző egyházművészet további fejlődését. Gondoljunk a tridenti zsinat után bekövetkezett bámulatos fejleményekre, a barokknak a megváltozott liturgiai előírásokkal gyorsan számoló, a misztikus egyéni, vallási elmélyedéseknek művészi formákban való érzékeltetése mellett valóságos missziós, propagandás tevékenységére. Pedig egyelőre heves képrombolás pusztította el a középkori vallásosság művészi megnyilvánulásait, a gótika szárnyasoltárait és annyi más csodáját.

A XIX. század első felében megváltozott a művészetnek az egyházhoz való viszonya. A francia forradalom hatása, a XVIII. század laicizáló irányai természetesen erős tényezői voltak az elhidegülésnek. A világi feladatok megszorodása és jelentőségben való emelkedése ugyancsak elvonták a figyelmet a korábban legmonumentálisabbnak tartott földadattól, a templom építésétől és felszerelésétől. Az egyházi munkaadónak, nevezetesen a szerzetesrendeknek és a főpapi mecénásoknak megfoghatkozása pótolhatatlan hézagot okozott az